

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ № 4

**КАФЕДРА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ**

Галузь знань – 28 Публічне управління та адміністрування

Спеціальність – 281 Публічне управління та адміністрування

Освітній рівень – другий магістерський

Освітньо-професійна програма Публічне управління та адміністрування

Шифр за ОПП: ОК 10

Мова навчання: українська

Кропивницький - 2024

Розробник:

Руслан ФРОСІНЯК, викладач кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету № 4 ДонДУВС, доктор філософії.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету № 4 ДонДУВС.

Протокол № 3 від «07» жовтня 2024 року

Завідувач кафедри

Ганна КОНАРСВА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» «09» жовтня 2024 року

Гарант ОПП

Олена БУЛГАКОВА

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обовязкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Рік підготовки:	1-й
Семестр:	1-й
Кількість кредитів ЄКТС / годин	4/120
Модулів:	1
Змістових модулів:	1
Лекції:	6
Семінарські:	6
Практичні:	
Самостійна робота:	108
Індивідуальні завдання (курсова робота):	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:9

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів-магістрів комплексного розуміння механізмів та інструментів публічного управління, їхньої ролі у забезпеченні ефективності державного управління та реалізації державної політики; системних знань щодо застосування стратегічного планування, оцінки ефективності управлінських рішень, використання цифрових технологій у публічному управлінні, а також для впровадження сучасних інноваційних підходів у державному секторі.

Завдання дисципліни: формування у здобувачів знань про основні типи механізмів і інструментів публічного управління, їхню функціональну роль та особливості застосування на національному й місцевому рівнях: ознайомлення здобувачів із економічними, політичними, правовими, організаційними, мотиваційними та кадровими інструментами державного управління;

Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.		+	+	+	+	+		+	+
Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.		+	+		+	+	+	+	
Здійснювати ефективно управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур		+	+	+		+		+	+
Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.							+		
Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.	+		+	+	+	+	+	+	

Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків		+	+	+	+	+	+		+
--	--	---	---	---	---	---	---	--	---

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	заочна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		семінар.	практич.	лаборат.	сам. роб	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Тема 1. Механізми та інструменти публічного управління: загальні засади	14	2	-	-	-	12
Тема 2. Економічні та політичні механізми публічного управління	14	2	-	-	-	12
Тема 3. Правові та організаційні механізми публічного управління	16	-	2	-	-	14
Тема 4. Мотиваційні та кадрові механізми публічного управління в умовах України	16	-	2	-	-	14
Тема 5. Інструменти стратегічного управління в публічному управлінні	16	2	-	-	-	14
Тема 6. Цифрові та комунікаційні інструменти публічного управління	16	2	2	-	-	12
Тема 7. Реформи та інновації у публічному управлінні	16	-	2	-	-	14
Тема 8. Зарубіжний досвід застосування механізмів та інструментів публічного управління	12	-	-	-	-	12
Усього годин	120	8	8	0	0	104

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Поняття механізмів та інструментів у публічному управлінні: основи теорії та практики. Основні класифікації механізмів і інструментів: адміністративні, економічні, правові, організаційні, мотиваційні, цифрові. Відмінності між публічним адмініструванням і стратегічним управлінням: цілі, підходи, функції. Загальна роль механізмів та інструментів у реалізації державної політики: інтеграція ресурсів, розподіл повноважень, досягнення результатів. Інтеграція різних механізмів та інструментів для підвищення ефективності управління: приклади комплексних рішень.

Тема 2. ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Податкова політика як інструмент економічного регулювання: принципи, механізми, інструменти. Бюджетування і розподіл ресурсів: програмно-цільовий підхід та контроль використання коштів. Політичні інструменти формування державного порядку денного: переговори, лобіювання, ухвалення резолюцій. Політичні кампанії, громадські консультації та державна пропаганда як засоби впливу на громадську думку. Державні інвестиції, субсидії та грантові програми: механізми стимулювання економічного розвитку.

Тема 3. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Законодавчі ініціативи як правовий механізм реалізації політики: порядок розробки, ухвалення та моніторингу. Регуляторні акти: створення, впровадження, моніторинг і оцінка їх виконання. Організація вертикалі управління: розподіл повноважень між центральними та місцевими органами. Проектний підхід як організаційний механізм реалізації реформ: управління проектами та портфелями. Публічно-приватне партнерство: договірні моделі, проекти в Україні та міжнародний досвід.

Тема 4. МОТИВАЦІЙНІ ТА КАДРОВІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ УКРАЇНИ

Системи оплати праці у публічному секторі: базові принципи, виклики, реформування. Нематеріальні заохочення: пільги, нагороди, професійне визнання, корпоративна культура. Підготовка та перепідготовка кадрів як механізм підвищення ефективності: освітні програми, міжнародні стажування. Оцінка ефективності діяльності службовців: системи атестацій, рейтингів,

конкурсів. Підтримка молодих фахівців: програми наставництва, кар'єрне планування, залучення до реформ.

Тема 5. ІНСТРУМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

PEST, SWOT, GAP-аналізи як базові інструменти стратегічного аналізу: методологія і приклади використання. Програмно-цільовий підхід до стратегічного управління: розробка стратегій, моніторинг реалізації. Інструменти оцінювання політики та прийняття рішень: методи Delphi, багатокритеріальний аналіз, матриця рішень. Розробка стратегій сталого розвитку: етапи, інструменти, приклади в Україні та світі. Практичні приклади впровадження стратегічного управління: український і зарубіжний досвід.

Тема 6. ЦИФРОВІ ТА КОМУНІКАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Електронне врядування як основа цифрового управління: портали, мобільні додатки, електронні послуги. Використання великих даних (Big Data), блокчейну та штучного інтелекту для аналітики, прозорості та прийняття рішень. Інструменти підвищення довіри до органів влади через цифровізацію: відкриті дані, електронні звернення, прозорі закупівлі. Комунікаційні технології для взаємодії з громадськістю: соціальні мережі, онлайн-консультації, медіакампанії. Перспективи розширення цифрових послуг: сучасні тренди, виклики і можливості.

Тема 7. РЕФОРМИ ТА ІННОВАЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Інтеграція механізмів та інструментів у реалізацію реформ: адміністративна реформа, децентралізація, енергетичні реформи. Інноваційні підходи до модернізації державного управління: цифрові реформи, мобільні ЦНАП, автоматизація процесів. Використання стратегічного планування для впровадження реформ: роль аналітичних центрів і консультантів. Успішні реформи в Україні: Prozorro, децентралізація, відкриті реєстри. Методи оцінки ефективності реформ та формування рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Тема 8. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Практика країн ЄС, США, Азії у публічному управлінні: організація, механізми, технології. Інноваційні рішення у публічному адмініструванні за кордоном: електронний документообіг, смарт-міста, цифрові платформи. Уроки для України: адаптація успішних міжнародних практик, проблеми та перспективи. Інтеграція світового досвіду у систему управління України: конкретні ініціативи, програми та моделі. Прогнозування тенденцій у розвитку публічного управління: глобалізація, цифровізація, екологічна сталість.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання, у тому числі з використанням квестів.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи студентів здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань студентів.

Система передбачає:

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Залік/екзамен
	20	40	40
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переводу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$P = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 4 =$$

II

при оцінюванні заліку/екзамену на денній/заочній формі навчання застосовуються такі критерії:

– 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

– 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але

допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

– 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

– 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.
82-89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75-81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67-74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60-66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35-59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

5.3. Методичне забезпечення

1. Робоча програма дисципліни.
2. Плани семінарських занять.
3. Методичні рекомендації та завдання до самостійної роботи
4. Лекції з дисципліни «Механізми та інструменти публічного управління»
5. Засоби діагностики знань.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / [А. О. Азарова, Л. М. Ткачук, Л. О. Нікіфорова та ін.]. – Вінниця : ВНТУ, 2019.– 181 с. Режим доступу: <http://surl.li/lhngmm>
2. Публічне управління та адміністрування: вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. О. Долженков. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. – 190 с Режим доступу: <http://surl.li/ohcuox>
3. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник / В.М. Нагаєв. – Х.: ХНАУ, 2018. – 278 с Режим доступу: <http://surl.li/keezjq>
4. Публічне адміністрування: навч. посіб. /А.С. Даниленко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С., д-ра екон. наук, професора Юхименка П.І., д-ра екон. наук, доцента Сокольської Т.В. К.: Центр учбової літератури, 2019. 288 с Режим доступу: <http://surl.li/yhsvjg>
5. Лазор, О. Д. Основи публічного управління та адміністрування [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор, І. Г. Юник . – 2-ге вид. – Київ : Ліра-К, 2020 . – 268 с.
6. Публічне управління та адміністрування в територіальних громадах: навчально-методичні рекомендації (для студентів-магістрантів спеціальності «281 Публічне управління та адміністрування») / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 58; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і держ. управління]. Ужгород, УжНУ. 2022. 74 с. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/48498>
7. Основи публічного управління та антикорупційна діяльність [навчальний посібник] / Є.Г. Карташов, А. П. Миколаєць, А. В. Антонов, І. О. Драган, Н. В. Дацій та ін., за заг. ред. Є. Г. Карташова, А. П. Миколайця– Київ : Освіта Україна, 2020.- 303с. Режим доступу: <http://surl.li/mdtskl>
8. Публічне управління та адміністрування: теоретичні та практичні аспекти: Навч. посібник / С. В. Панченко, О. Г. Дейнека, О. В. Дикань та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – 380 с., рис. 11, табл. 24. ISBN 978-617-654-109-7 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://surl.li/gnaclc>
9. Інструменти та механізми впровадження публічної політики в Україні : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Г. Пухкал та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. – Київ : НАДУ, 2018. – 240 с. (с.54)

Допоміжна література

1. Інструменти та механізми вироблення й впровадження публічної політики в Україні. Наукова розвідка / С. О. Телешун, О. Г. Пухкал та ін. [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://surl.li/avkjui>
2. Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення : зб. наук. пр. за матеріалами V Міжнар. наук.практ. конф. (м. Харків, 20–21 трав. 2021 р.) : електрон. наук. вид.

[Електронний ресурс] / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. адміністр. права, Каф. адміністр. права та адміністр. діяльності ; уклад.: Н.П. Матюхіна, М.С. Ковтун, С.А. Федчишин. – Харків : Право, 2021. – 509 с. – Режим доступу: <http://surl.li/juoikf>

3. Васильковський О. Т. Механізми взаємодії органів публічного управління з громадськістю : дисертація доктора філософії : спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 – Публічне управління та адміністрування) / О.Т. Васильковський. – Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2024. – 254 с. Режим доступу: <http://surl.li/bqbous>

4. Рубан Д. О. Інноваційні механізми розвитку місцевої демократії : дис. д-ра філософії у галузі публічного управління та адміністрування : 281 Публічне управління та адміністрування / наук. кер. В. В. Голубь. Київ, 2024. 280 с. Режим доступу: <http://surl.li/gmzhoc>

Нормативно-правові акти

1. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

2. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

4. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 № 586-XIV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

5. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>

6. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

7. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

8. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#n10>

9. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

10. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

11. Положення про Офіс Президента України: Указ Президента України від 25 червня 2019 року № 436/2019. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#Text>

12. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 року № 116/95-ВР. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95->

Інформаційні ресурси:

1. Законодавство України на офіційному веб-сайті Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Гід з державних послуг. Режим доступу: <https://igov.gov.ua/service/1495/general>
3. Державна служба статистики України Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Довідково-інформаційна платформа правових консультацій WikiLegalAid. Режим доступу: <https://wiki.legalaid.gov.ua>
5. Єдиний державний веб-портал електронних послуг. Режим доступу: <https://diia.gov.ua>
6. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (Урядовий портал) Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
7. Законодавство України на офіційному веб-сайті Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>
8. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
10. Офіційне інтернет-представництво Президента України Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>
11. Офіційний веб-сайт законодавства України Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>
12. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
13. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/>
14. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої ради України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>